

Využitie futurologických metód pre politické rozhodovanie

Podkladové tézy pre seminár 28. 4. 2010, Ekonomický ústav SAV, Bratislava – knižnica

Využívanie futurologických metód pre politické rozhodovanie má v súčasnej dobe vzrastajúcu tendenciu. Celosvetový rast neistoty je spojený so zlyhávaním riadenia na všetkých úrovniach a k hľadaniu nástrojov, ktoré by umožnili elimináciu rastúcej neistoty v politickom rozhodovaní.

1. Vznik futuroológie ako vedy o budúcnosti

Futuroológia ako veda o budúcnosti bola navrhnutá Ossipom K. Flechtheimom v roku 1942. Vznikla ako súčasť novovytváratej paradigmy informačného veku. V čase druhej svetovej vojny boli vytvorené ďalšie paradigmatické koncepty, metódy, techniky a inštitúcie umožňujúce priame alebo nepriame narábanie s budúcnosťou. Okrem futuroológie treba spomenúť technologické prognózovanie, mentálne mapy, hypertext, scenáre, kybernetika, všeobecná systémová teória, systémové myslenie a think tanky. Futuroológia vytvorila transdisciplinárny priestor umožňujúci skúmanie možných alternatívnych budúcnosti.

2. Rozvoj metodológie výskumu budúcnosti

Rozvoj metodológie výskumu budúcnosti bolo spojené so vznikom inštitúcií a organizácií zameraných na výskum budúcnosti, ktoré takúto metodológiu vytvárali, rozvíjali a využívali pri vytváraní možných alternatívnych obrazov budúcnosti. Vznikali inštitúcie zamerané na budúcnosť ako RAND Corporation, SRI International, Hudson Institute, Rímsky klub a ďalšie. Tieto rozvíjali metódy, techniky a koncepty výskumu budúcnosti ako scenáre, modely, hry, metóda Delphi, trendová extrapolácia, technologické prognózovanie, mentálne mapy, indikátory a ďalšie. Futuroológia a metódy výskumu budúcnosti sa postupne začali vyučovať na univerzitách vo

viacerých krajinách. Vznikli medzinárodné futurologické organizácie World Future Society a World Futures Studies Federation. Začali sa vydávať futurologické časopisy a organizovať futurologické konferencie.

3. Nová paradigma strategického myslenia

Nástup informačného veku priniesol spolu s civilizačnou zmenou rastúcu neistotu spojenú s potrebou vytvárania nových nástrojov strategického myslenia, ktoré by umožnili reagovať na zrýchľujúcu sa zmenu a nárast neistoty v rozhodovaní. Procesy globalizácie spôsobili, že jednotlivé krajiny museli spätne reagovať na zmeny globálneho prostredia, ktorých vplyv na jednotlivé krajiny neustále rástol. Nosným prístupom vo vytváraní dlhodobých stratégií sa stalo scenárové myslenie a scenárové plánovanie. Využívanie alternatívnych scenárov umožňovalo uvažovať o možných alternatívnych budúcnostiach a vytvárať dlhodobé stratégie, ktoré mali tieto alternatívne budúcnosti zakomponované.

4. Strategické myslenie a umenie dlhého pohľadu

Scenárové myslenie sa ako prvé uplatnilo vo vojenských stratégiách. Priekopníkom moderného scenárového myslenia sa stal Herman Kahn, ktorý presadil uvažovanie aj o nežiadúcich alternatívach budúceho vývoja. Pierre Wack sa stal priekopníkom scenárového myslenia vo veľkých korporáciách a scenáre sa stali bežnou súčasťou ich dlhodobých stratégií. Peter Schwartz a Global Business Network urobili zo scenárov bežný nástroj strategického plánovania a strategického rozhodovania. Peter Schwartz vytvoril metodológiu umožňujúcu uvažovanie v dlhodobých časových horizontoch a vytváranie dlhodobých stratégií uvažujúcich s možnými alternatívnymi scenármi budúceho vývoja.

5. Politiky pre budúcnosť a implementácia dlhodobých časových horizontov do politického rozhodovania

Vzhľadom na súčasné nastavenie politického rozhodovania na krátkodobé časové horizonty previazané hlavne s trvaním volebného obdobia vznikla potreba implementácie dlhodobých časových horizontov do politického rozhodovania. Politika a politické rozhodovanie by nemali reagovať na rôzne nečakávané nestability, prejavy krízy a turbulencie až ex post, ale mali by využívať informácie o možnom budúcom vývoji už pri tvorbe politík. Koncept politík pre budúcnosť umožňuje implementovať informácie o možnom budúcom vývoji, budúcich príležitostiach a hrozbách do politického rozhodovania s časovým predstihom a pripraviť sa na možný budúci vývoj dopredu. Umožňuje vytváranie flexibilných dlhodobých politík a stratégií umožňujúcich adaptáciu na meniace sa globálne prostredie.

6. Nástroje tvorby a realizácie politík pre budúcnosť

Koncept politík pre budúcnosť umožňuje implementáciu informácií a poznatkov o možnom budúcom vývoji do politického rozhodovania. Umožňuje tak vytváranie politík a politických rozhodnutí akceptujúcich dlhodobé časové horizonty, ktoré umožňujú pripraviť sa na možné alternatívy budúceho vývoja, využiť možné rozvojové príležitosti a eliminovať možné budúce hrozby. Koncept politík pre budúcnosť umožňuje pri implementácii dlhodobých časových horizontov do politického rozhodovania využívať celý veškerý metód výskumu budúcnosti. Za nosné metódy sú považované scenárové myslenie, divoké karty, slabé signály, strategické vyhodnocovanie a monitorovanie a skenovanie horizontov. Metódy výskumu budúcnosti by sa postupne mali stať bežnou súčasťou nástrojov politického rozhodovania.